

Den pædagogiske læreplan og det fælles pædagogiske grundlag

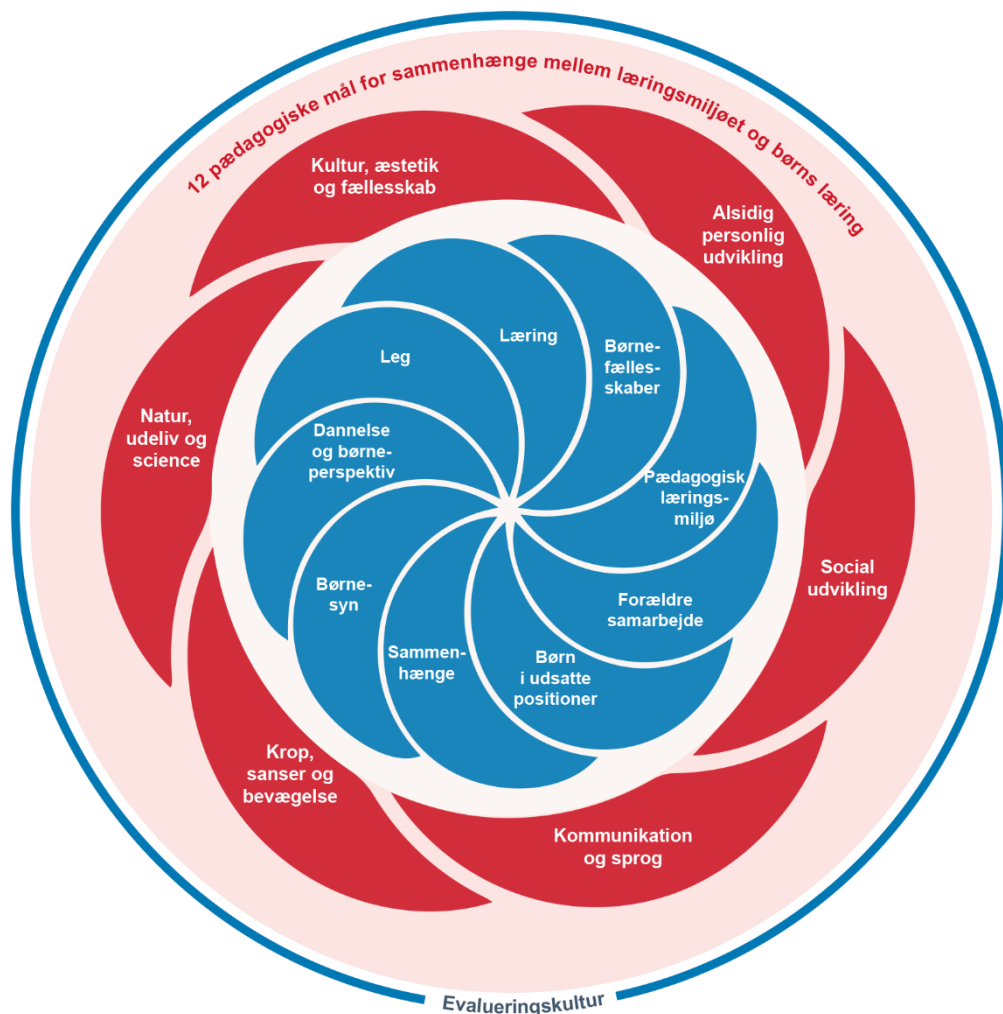
Pædagogisk læreplan for:

Dagtilbud Nordbyernes dagtilbud

Afdeling Børnehuset Løgstikken

Årstal 2023

Den pædagogiske læreplan og det fælles pædagogiske grundlag for dagtilbuddene i Aarhus Kommune udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende 12 pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse.

Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold*. Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen.

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Børnehuset Løvsstikken er en del af Nordbyernes dagtilbud som er beliggende i den nordlige udkant af Aarhus. Dagtilbuddets afdelinger er ligger med forholdsvis stor afstand, i mindre byer; Todbjerg, Hårup, Elev, Nye, Lystrup og Hjortshøj

Børnehuset Løvsstikken er en stor ny afdeling, med plads til 192 børn. Vi er pt. Normeret til 48 vuggestuebørn og 50 børnehavebørn og vokser i takt med at Nye bydelen vokser. Vi har skønne nye rammer både inde og ude i et nyt hus med gode lydforhold og generelt godt indeklima. Vi ligger i Nye som er en ny bydel med fællesskab og Bæredygtighed som kerneværdier. Vi oplever en meget engageret forældregruppe.

Dagtilbuddet består af 9 afdelinger.

Dagtilbuddet består af følgende afdelinger:

- Møllehuset
- Løvsstikken
- Krokodillehaven
- Todbjerg Børnehus
- Hårup Børnegård
- Solsikken
- Spiren
- Børnehuset Bifrost
- Dagplejen

Alle afdelingerne er 0-6 års afdelinger og består af både vuggestuegrupper og børnehavegrupper. Afdelingerne har forskellige fysiske rammer- hvilket afspejler sig i læringsmiljøerne. Dagtilbuddets pædagogiske praksis tager afsæt i, at alle afdelinger arbejder med Pædagogisk Dokumentation og Evaluering. (PDE). PDEén er et systematisk redskab og en struktur, der sikrer at dagtilbuddet arbejder struktureret med den pædagogisk planlægning, udførelse i praksis samt evaluering. I efteråret 2020 påbegyndes et udviklingsforløb for alle ansatte i dagtilbuddet omkring Nest principperne.

Pædagogisk grundlag

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag."

"Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark."

"De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv."

"Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud."

"Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig. De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

1. Børnesyn

Det at være barn har en værdi i sig selv, og i børnelivet skal der være plads, tid og ro til at være barn. Udgangspunktet er, at alle børn trives og udvikler sig, når de har passende udfordringer, ser mening og oplever anerkendelse og social samhørighed i forpligtende, rummelige og givende fællesskaber

Hvordan kommer det grundlæggende børnesyn til udtryk hos os?

Børnesynet kommer bl.a. til udtryk ved, at børnene har et tilhørsforhold til en gruppe sammen med flere børn af både samme og differentierende alder. Hertil er tilknyttet kendt pædagogisk personale, der i den enkelte gruppe sikrer nærhed og omsorg ift. trivsel, læring og udvikling. Vi prioriterer, at børnene indgår i forskellige sociale kontekster i form af både små og store fællesskaber. Vi stræber efter at skabe anerkendende miljøer, hvor vi lytter til børnene og giver dem med bestemmelse samt giver dem muligheder for at handle aktivt i deres hverdag.

Vi har en tydelig fælles organisering af det pædagogiske arbejde i Løvsstikken. Systematikken og strukturen er omdrejningspunkt i PDE'en (pædagogisk planlægning, dokumentation og evaluering) og er grundlaget for det pædagogiske arbejde, der sikrer, at pædagogikken tager afsæt i børnegruppens ståsted og det enkelte barns udvikling.

Vi understøtter, at børnene oplever social samhørighed ved, at børnene indgår i forskellige relationer. Vi skaber forskellige arenaer for at sikre, at alle børn oplever at have et tilhørsforhold og føler sig inkluderet og som en del af fællesskabet.

Vores pædagogiske praksis er kendetegnet ved, at vi kontinuerligt planlægger, reflekterer, justerer og evaluerer. Vi har blik for barnets nærmeste udviklingszone samt børnegruppens sammensætning og behov.

2. Dannelse og børneperspektiv

Børn skal føle sig set og forstået og opleve at have en demokratisk stemme. Børn skal være aktive medskabere af deres egen læring og udvikling inden for rammer, som de voksne har ansvaret for. Der skal lyttes til børnenes oplevelse af, hvordan det er at være i dagtilbud. Hvordan er deres oplevelse af, om de mestrer, kan finde mening og hører til? Børns oplevelse af indflydelse er en tidlig del af deres dannelsesproces og af udviklingen af demokratisk forståelse.

Hvordan sikrer vi børnenes ret til medbestemmelse og hvordan understøtter vi deres tiltagende mestring af eget liv?

Dannelse er en proces, hvor børn i samspil med andre konstruerer deres egen viden om sig selv og om omverdenen. I relation til børnenes nærmeste udviklingszone er omverdenens reaktioner og rammer derfor centrale.

Børnenes perspektiv og medbestemmelse er, når børn giver udtryk for, hvordan de ser, forstår og oplever verden. Børnene skal allerede tidligt mærke, at de er individer med retten til at blive set og hørt. Børnene skal ligeledes lære at regulere sig, lytte og indleve sig i andre og være en del af et større fællesskab.

I den pædagogiske praksis understøtter vi børnenes medbestemmelse ved, at den voksne stiller åbne spørgsmål, er lydhør, afventende og giver børnene plads til at tænke, så de får oplevelsen af, at deres bidrag bliver taget alvorligt.

I Løvsstikken er der fokus på at arbejde systematisk ved hjælp af PDE (pædagogisk planlægning, dokumentation og evaluering), hvor der tages udgangspunkt i børnegruppens behov og interesse. I denne sammenhæng inddrages børnenes perspektiv, så vi sikrer børnenes stemme i det pædagogiske læringsmiljø.

Fremadrettet vil vi arbejde med en øget opmærksomhed på, i planlægnings- og evaluerings-delen, at have børnenes perspektiver inddraget.

(Vi vil skærpe opmærksomheden på vores pædagogiske læringsmiljøer og altid have for øje at inddrage både børneperspektivet og barnets perspektiv i planlægning af såvel aktiviteter som i det generelle læringsmiljø.)

Ved børneperspektiv forstås: Den voksnes bestræbelser på at forstå barnet.

Ved barnets perspektiv forstås: Barnets egen formidling af sin opfattelse af verden.

3. Leg og børnefællesskaber

Fællesskaber udgøres af dem vi er, og det vi laver sammen. Alle børn i dagtilbud skal føle sig, som en værdsat del af et fællesskab, og fællesskaberne skal have noget at byde på for alle børn.

Børns leg er grundlæggende for deres sociale og personlige læring og udvikling, og legen har en værdi i sig selv. Leg betyder både børns spontane leg på deres helt egne præmisser, og den leg, der igangsættes, rammesættes og eventuelt understøttes af de voksne omkring børnene.

Leg, læring, udvikling og dannelse sker i børnefællesskaber, som de voksne sætter rammerne for.

Dagtilbuddets hverdag skal skabe rum til at børn kan indgå i både kendte og nye relationer på tværs af alder, køn og kultur. Det er det pædagogiske personale og ledelsens opgave at skabe balancen mellem individ og fællesskab i dagtilbuddet.

Hvordan understøtter vores pædagogiske praksis udviklingen af både børnefællesskaber og det sociale rum, hvor det enkelte barn lærer og udvikler sig?

Alle børn har ret til at være en del af et fællesskab. Et børnefællesskab, hvor kammeratskaber etableres og øves i både små og store fællesskaber. Lege er en central arena i relation til at udvikle og afprøve forskellige positioner i børnefællesskabet.

Børn er forskellige. Nogle børn skal opmuntres, støttes og guides til at udvikle gåpåmod og integritet. Ved hjælp af struktur og rammer skal det pædagogiske personale skabe plads til både voksenstyret og børneinitieret aktiviteter. Ved at være bevidst om sin positionering og evne til at skelne mellem at være foran, ved siden af, eller bagved børnene, understøttes børnene i den sociale og personlige udvikling.

Det pædagogiske personale må være bevidste om deres roller og ansvar. Det kræver et godt overblik over børnegruppen, hvilket sikres ved, at børnene har tilhørsforhold til en gruppe, hvortil der er knyttet fast pædagogiske personale, der har godt kendskab til børnegruppen.

Alle børn har forskellige forudsætninger. For at give børnene lige muligheder for at etablere børnefællesskaber skal vi behandle børnene forskelligt. Det vil sige, at det pædagogiske personale skal sikre, at der er forskellige deltagelsesbaner, så alle børn føler sig værdsat og oplever at have en plads i fællesskabet.

I Løvtikken arbejdes der med både små og store fællesskaber. De store fællesskaber er f.eks. i spil, når hele dagtilbuddet etablerer børnefællesskaber på tværs af afdelinger – f.eks. ved at tage en tur i springhallen. De mindre afdelingsvise fællesskaber er i spil, når der f.eks. holdes samling i grupperne, eller når et større barn på 6 år agerer mentor for en 3-årig, der netop er startet i børnehaven.

I de pædagogiske tilrettelagte forløb er Pædagogisk planlægning, Dokumentation og Evaluering (PDE) med til at skabe strukturerede rammer, der både tilgodeser små og store fællesskaber, der går på tværs af køn, kultur og alder. Stærkere Læringsfællesskaber (SLF) understøtter og bidrager til en samarbejdskultur for det pædagogiske personale, der understøtter læringsmiljøet for børnene.

Medbestemmelse kan have forskellige udtryk afhængig af barnets udvikling, alder og interesse. Det er centralt at tage børnenes interesser og udtryk med i tilrettelæggelsen af både planlagte og ikke-planlagte aktiviteter. Når børnene oplever medbestemmelse, lægges kimen til at være en del af demokratiske processer senere i livet.

Barnets nærmeste udviklingszone er bagtæppet for, i hvilken grad børnene involveres og har medbestemmelse. Børnemøder, aktivitetsinteresser samt den planlagte og spontane leg er områder, hvor medbestemmelse i større og mindre grad er i spil.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

4. Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen

Det pædagogiske læringsmiljø er rammen for børns trivsel og læring og indeholder mange af de andre aspekter beskrevet i læreplanen.

Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal være til stede hele dagen fra modtagelsen om morgenen til de sene eftermiddagstimer. Det pædagogiske læringsmiljø skal blandt andet give barnet mulighed for at eksperimentere og bruge fantasien, lege forskellige og udviklende lege og bruge både emotionelle, sociale og kognitive kompetencer.

I arbejdet med børn i dagtilbud er der fokus på at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der ud fra et helhedssyn understøtter trivsel, læring, udvikling og dannelse for alle børn. Det kræver viden, der med afsæt i faglig refleksion med kollegaer og ledelse, skal bruges til at udvikle stærkere pædagogiske læringsmiljøer for børnene og stærkere læringsfællesskaber for de professionelle.

Hvordan er det pædagogiske læringsmiljø og den intenderede pædagogik, som er til stede hos os hele dagen og i alle rutiner og aktiviteter, både de planlagte vokseninitierede aktiviteter og børnenes spontane leg og aktiviteter?

I Løvsstikken kendetegnes det pædagogiske læringsmiljø ved, at det pædagogiske personale har en tydelig organisering af dagen. Det betyder, at det pædagogiske personale med autenticitet og engagement formår at sætte rammer for et læringsmiljø, der udfordrer børnene på forskellig vis gennem hele dagen. For at skabe det optimale læringsmiljø er det centralt, at det pædagogiske personale har blik for at gribe børnenes initiativer, understøtte, stilladserer og sætte rammer for udvikling og trivsel.

Ved hjælp af Pædagogisk planlægning, Dokumentation og Evaluering (PDE) skaber det pædagogiske personale rum og rammer for optimale læringsmiljøer, der tilgodeser alle børn. Ligeledes skaber metoden mulighed for at forholde sig reflektivt og praksisnært til læringsmiljøet og justere dette efter behov.

Stærkere Læringsfællesskaber bidrager til en kultur, hvor det pædagogiske personale sammen reflekterer over praksis, så fokus rettes mod viden og data fremfor mod antagelser og ”synsninger”.

Det fysiske/æstetiske læringsmiljø spiller en stor rolle. I forbindelse med Børns Tidlige Sprog-projektet har alle afdelinger fået en særlig opmærksomhed på, hvordan den fysiske indretning kan understøtte læringsmiljøet. Særlige miljøer, der er kodet til læsning, skrivning, motorik med mere, skaber en forudsigelig struktur for barnet og fordrer derved et læringsrum, der knyttes til aktiviteten.

De daglige rutiner fylder en stor del af praksis i en 0-6 års institution. Derfor forsøger vi i dagtilbuddet at have øje på børnenes udvikling og trivsel gennem hele dage. De 0-2-årige børn kan f.eks. hjælpe med dækning af rulleborde, og børnene inddrages og motiveres til selvhjælp i forbindelse med at tage tøj af og på. I takt med, at børnene bliver ældre og udvikler færdigheder, udvides deltagelsesbanerne for de 3-6-årige børn. Børnene inddrages afhængig af alder og udvikling, Barnets nærmeste udviklingszone er referencerammen (NUZO).

Ved at italesætte den intenderende pædagogik, når der arbejdes med læreplanstemaer og PDE-planlægning, skabes der et fagligt refleksivt miljø. Det pædagogiske personale planlægger og tilrettelægger via fast mødestruktur det pædagogiske læringsmiljø med fokus på børnenes nærmeste udviklingszone i kombination med det, børnene viser interesse for.

Samarbejde med forældre om børns læring

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Samarbejde med forældre om børns læring:

Et godt forældresamarbejde om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse er af afgørende betydning. Forældrene skal derfor både inddrages aktivt i og have indflydelse på Løvstikkens arbejde. Samarbejdet sker både i form af det formelle forældrerådsarbejde og samarbejdet i hverdagen på tværs af dagtilbud og hjem om det enkelte barn, og om skabelsen af inkluderende børnefællesskaber.

I det daglige forældresamarbejde indgår også vejledning af og sparring med forældrene om, hvordan de understøtter deres barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det pædagogiske personale og forældrene afstemmer forventningerne til hinanden og samarbejdet, med afsæt i den enkelte families behov, og alle skal opleve, at de bliver set, hørt og har indflydelse

Hvordan faciliteres og rammesættes forældresamarbejdet, både formelt og i hverdagen, så der samarbejdes om barnets og børnegruppens trivsel og læring på tværs af dagtilbud og hjem, baseret på den enkelte families behov? Hvordan inddrager og involverer vi alle aktivt som ressourcer for deres børns trivsel, læring, udvikling og dannelse?

Når et barn har fået tildelt en plads i Løvsstikken, tilbyder vi en opstartsdialog og besøg for forældrene. Her er vi optaget af at få viden og kendskab til barnet samt at få forventningsafstemt samarbejdet mellem hjem og institution.

Vi tror på, at trygge forældre skaber trygge børn og dermed bedre trivsel og udvikling for barnet. I Løvsstikken anvender vi systematisk Dialoghjulet i forbindelse med barnets overgang fra vuggestue til børnehave og ved overgangen fra børnehave til skole. Materialet er opbygget, så der er en høj grad af forældreinddragelse, der ligger op til dialog om barnets udvikling og trivsel. Udover den formelle struktur i anvendelse af Dialoghjulet anvendes der efter behov trivselssamtaler.

Den daglige dialog i forbindelse med barnets aflevering og afhentning er med til at afklare og belyse små hverdagssituationer. Det kan være i form af korte beskeder, orienteringer fra dagens aktiviteter og den uformelle dialog i garderoben.

Forældre og institution kan efter behov afholde samtaler, hvor der er afsat tid, og hvor dagsordenen har en mere formel karakter end "garderobesnakken". Hvis samtaler om et barn giver anledning til, at der inddrages andre faggrupper, vil forældrene altid blive orienteret om dette.

I Løvsstikken går vi ikke med en bekymring for et barn, uden at vi deler den med forældrene. Sparring og vejledning er en naturlig del af både den formelle samtale og "garderobesnakken". Vi er optaget af, at samarbejdet og barnets trivsel og udvikling er i centrum, og at forældreinddragelse er afgørende for, at det lykkes. I samarbejdet mellem forældre og institution har vi fokus på, at dialogen bærer præg af gensidig respekt.

Inkluderende børnefællesskaber er afgørende for, at det enkelte barn og barnets gruppe trives. I dagligdagen understøtter vi fællesskabet ved at sikre, at alle børn bliver set og hørt. Vi involverer forældre, hvis der er trivselsudfordringer hos en gruppe børn, f.eks. i forbindelse med mobning. Vi støtter og vejleder familier, hvis de ønsker hjælp til at etablere legegrupper.

I Løvsstikken inviterer vi både til forældremøder og til fælles oplæg med relevante temaer for alle dagtilbuddets forældre. Der etableres afdelingsvis og, efter behov, fyraftensmøder med aktuelle emner og informationer.

Børn i udsatte positioner

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Børn i udsatte positioner

Dagtilbud af høj kvalitet med gode pædagogiske læringsmiljøer har stor betydning for alle børn, men særligt for børn i udsatte positioner. Børn kan være i udsatte positioner af vidt forskellige grunde, og det pædagogiske personale og andre fagprofessionelle har ansvar for med tidlig, rettidig indsats at identificere børn med behov for en særlig opmærksomhed. Samtidig skal der arbejdes med rummelige fællesskaber, hvor alle børn har en naturlig plads. Børn i udsatte positioner skal støttes, så de både udfordres tilpas og oplever mestring i det almene fællesskab og efter behov også i mindre gruppesammenhænge med et særligt fokus. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at udsatte børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for dem. Kvaliteten i interaktionen mellem barn og voksen er betydningsfuld for alle børn, men i særlig grad for børn i udsatte positioner.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø alle børns trivsel, læring, udvikling og dannelse, og hvordan udvikler vi rummelige fællesskaber, som alle børn oplever at være en betydningsfuld del af?

I Løvtikken arbejder vi med et børnesyn, der understøtter, at børnene oplever social samhørighed, bl.a. ved at børnene indgår i forskellige relationer. Ved at etablere aktuelle deltagelsesbaner, som tilgodeser alle børn, bidrager vi til, at børn i udsatte positioner oplever sig betydningsfulde og som værende en del af et fællesskab. I Løvtikken er det vores mål, at alle børn skal have mindst én god ven, og at alle børn skal opleve at være en del af det sociale fællesskab!

Det pædagogiske arbejde tager udgangspunkt i arbejdet med PDE'en, der er med til at understøtte, at der i dagtilbuddet arbejdes struktureret med alle emner. Det betyder i praksis, at børnene ofte er inddelt i mindre grupper, som bl.a. skaber overskuelighed i hverdagen. Vi er opdelt i stuer hvor samling på stuerne bidrager med, at alle børn oplever et stærkere tilhørsforhold til stuens børn og voksne.

Vi anvender anvendes spejling og positiv italesættelse af børnenes intentioner. Brug af visuel støtte via piktogrammer anvendes efter behov. Nogle børn har brug for meget visuel støtte, hvor andre børn skal have hjælp via små anvisninger i f.eks. garderoben, når barnet skal tage tøj på.

På pædagogiske stuemøder og ved anvendelse af forebyggelsestrekanten sikrer vi, at viden og informationer om barnet deles og bliver afsættet for den næste handling. På den måde skaber vi en fælles opmærksomhed og dermed en anerkendelse af, at alle børn, uanset position, støttes i at udvikles og trives.

I arbejdet med børn i udsatte positioner er den pædagogiske rammesætning og struktur særlig central. De fysiske rammer og indretningen har stor betydning for børn i udsatte positioner. Vi skal være fleksible i forhold til rammer og indhold og være i stand til at tilpasse og justere både pædagogikken, de fysiske rammer samt strukturen, så den på bedste vis tilgodeser børn, der er i udsatte positioner.

Vi inddrager vi forældrene, når vi har en bekymring for deres barn. Via trivselsmøder og andre samarbejdsrelationer understøttes personale og forældre med viden og handleanvisninger, som kan støtte barnet bedst muligt.

Forældrene er væsentlige samarbejdspartnere, hvis et barn er i en udsat position. I det nære samarbejde er dialog, viden og forståelse mellem forældrene og det pædagogiske personale af stor betydning for, at barnet får de bedste betingelser for trivsel og udvikling.

I Løvsstikken både øver og arbejder vi med at skabe de bedste betingelser for alle børn. Det kommer bl.a. til udtryk ved følgende:

- Vi øver os ved at sætte os selv i spil og på spil – forstået på den måde, at vi stiller undrende spørgsmål til hinanden og bidrager til en reflekterende praksis.
- Vi øver os ved at tale om og have bevidsthed om egne grænser og øvebaner.
- Vi arbejder med at behandle børn forskelligt for at behandle dem ens.
- Vi arbejder med, at den voksne altid har ansvaret for og i relationen med barnet.
- Vi arbejder med, at man som pædagogisk medarbejder i Løvsstikken ikke går med en bekymring for et barn, uden at dele den med andre og derved eksekvere handling.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

Sammenhæng med børnehaveklassen

Sammenhæng i børnenes liv betyder, at skolen bygger videre på et tydeligt børneperspektiv, der tager over, hvor dagtilbuddet slipper. I børnenes sidste år i dagtilbud etableres pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter børnenes sociale kompetencer og færdigheder som vedholdenhed og fordybelse. Derved forberedes de på at møde nye sociale og faglige sammenhænge med tro på egne evner, nysgerrighed og gå-på-mod. Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal også introducere til og give børnene mulighed for at udvikle faglige færdigheder i form af leg med bogstaver, tal, mønstre, former m.v.

I forbindelse med overgang til skole arbejder vi med et stærkt børneperspektiv, hvor der er fokus på sociale kompetencer og en høj grad af sammenhæng for børnene. Arbejdet med overgange tager sit afsæt i barnets nærmeste udviklingszone (NUZO). Børn er forskellige, og for at behandle dem lige skal vi behandle dem forskelligt. Det gør vi ved at opmuntre og vise tillid, ved at lytte og følge børnenes initiativer, differentiere i aktiviteter og daglige rutiner, så alle børn oplever sig som en succes.

Sammenhæng i overgangen beror på en tæt kontakt mellem dagtilbud og skole. Vi arbejder med overleveringsmøder og i særlige situationer deltager skolen også i indsætter i dagtilbuddet, før barnet skal starte i skole. F.eks. hvis et barn er særligt sårbart og udfordret, inviteres skolen med på netværksmøder og trivselsmøder for at skabe de bedste betingelser for barnets start i skolen.

Gennem arbejdet med PDE og de forskellige læreplanstemaer arbejder vi målrettet og struktureret og skaber sammenhænge mellem det, der interesserer børnene, og det faglige læringsfokus. Vi pirrer deres nysgerrighed og søger at inspirere lysten til at lære. Vi skaber rammer for læring ved at placere børnene i aldersopdelte skolebørnsgrupper, så de lærer at begå sig i andre og nye sammenhænge med jævnaldrende børn. Vi arbejder helhedsorienteret med PDE'en og læreplanstemaerne, der tilpasses og justeres, så emner og aktiviteter tager udgangspunkt i børnenes interesser samt læringsmål.

Vi har en fast procedure for besøg og aktiviteter på skolen før skolestart. Planen har til hensigt at skabe den størst mulige tryghed og genkendelighed før skolestart. Børnene møder deres nye rammer, deres lærer og flere af de børn, de skal gå i skole med.

Vi arbejder med skoleforberedende aktiviteter i året før skolestart for at understøtte børnenes evne til fordybelse og fastholdelse.

I samarbejde med skolen tilbydes alle kommende skolebørn et motorikforløb, hvor skolens personale, der senere skal have børnene, kommer ud i dagtilbuddet og sætter rammen for et motorisk, udviklende forløb for bl.a. at fremme barnets evne til øje/hånd-koordination.

Vi arbejder med en sangkanon, der bringes med ind i skolestarten. Alt sammen for at skabe de bedste og mest trygge forudsætninger for, at barnet får en god skolestart.

Vi gør en dyd ud af at bygge bro mellem det kendte og forudsigelige for børnene ved at bringe elementer af dette med ind i skolen.

Forældrene er afgørende medspillere i overgangen fra dagtilbud til skole. Ved at orientere, holde intromøder og have forældresamtaler med fokus på den kommende skolestart er alles øjne rettet mod samme fokus – nemlig at sikre den bedst mulige overgang fra dagtilbud til skole.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Inddragelse af lokalsamfundet

Som led i arbejdet med den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx skoler, biblioteker, museer, idrætstilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø.

Dagtilbuddet skal endvidere overveje om et samarbejde med fx ældre medborgere, skolebørn fra mellemtrinnet og udskolingens eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk, kan bidrage til at styrke arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.

Overordnet er vi optaget af at inddrage lokalsamfundet og lokalmiljøet for at skabe en genkendelig erfaringsverden for børnene, og for at børnene får en viden og bevidsthed om, hvad lokalmiljøet kan tilbyde. Vi vægter, at alle børn får positivt kendskab til "deres" område. Det understøtter vi bl.a. ved at holde lokale traditioner ved lige. Her inddrages børnene, hvad enten det handler om ture til den lokale natur eller besøg hos den lokale bondemand.

Børnehuset Løvestikken ligger i den nyere bydel NYE. Byen er under opbygning og kerneværdierne for den nye bydel i Aarhus N er fællesskab og bæredygtighed. Bydelen ligger op og ned at Elev hvor mange af børnene også kommer fra. I Løvestikken mærkes det at familierne vil fællesskabet. Der er fulde huse når der inviteres til arrangementer for familier, forældrerådet er meget engagerede og hjælper med fond søgninger, praktiske opgaver i hverdagen, fotografering af medarbejdere, laver video til hjælp med rekruttering mv.

I byen er der NYMA købmanden som alle børnene keder så godt, vi besøger naturområderne i området, samarbejder med Elev Kirke – og arbejde med at forene os med lokalområdet når det kommer til fællesskab og bæredygtighed. Løvestikken ligger tæt ved Elev skole som vi også samarbejder med og besøger med kommende skolebørn.

Den lokale tilknytning og det kendskab, børnene oplever i deres lokalområde, tror vi på, er afgørende for, at børnene får en positiv tilknytning til det samfund, de vokser op i. Det understøtter balancen mellem individ og fællesskab og bidrager til, at børnene udvikler sig som "hele" samfundsborgere.

Vi har ligeledes unge skoleelever fra lokalsamfundet til at varetage oprydningen i køkkenerne sidst på eftermiddagen.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

"Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Det fysiske og æstetiske børnemiljø

Det fysiske miljø bør invitere til leg, udforskning af omgivelserne og såvel fysisk aktivitet som fordybelse både inde og ude. Den fysiske indretning bør være fleksibel i forhold til at kunne bruges til varierende pædagogiske formål, men bør samtidig muliggøre en kontinuitet i længerevarende lege og andre aktiviteter.

Hvordan understøtter vores fysiske rammer, inde som ude, målene for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes læring, som er fastsat inden for hvert af de seks læreplanstemaer?

Det fysiske og æstetiske børnemiljø skal appellere til leg, nysgerrighed, fordybelse og udvikling. Både ude som inde.

I Løvsstikken er vi optaget af at skabe rammer, der er fleksible, inspirerende og udviklende for leg. Vi søger at tilgodese muligheden for både at skabe mentale rum samt rum til mere fysisk udfoldelse. Vi tror på, at en vis kodning af rummene, der viser børnene, hvad rummet kan bruges til, er medvirkende til at skabe den gode leg og mulighed for fordybelse. Madrassen på gulvet og bogreolen i børnehøjde appellerer til læsning og rolige aktiviteter, hvorimod motorikbanen og hoppemadrassen på gulvet danner rammen for en anden og mere fysisk aktiv læring hos barnet. Vi er optaget af, at vi tilbyder både den mere mentale og stille aktivitet, men også sætter rammen for de mere fysiske aktiviteter.

I dagtilbuddet er vi optaget af at betragte børnemiljø både ud fra et børneperspektiv og et børnemiljø, der danner rammen for læring og trivsel, uanset om man er vuggestuebarn eller børnehavebarn. Det betyder, at børnemiljøet i en vuggestuegruppe kan tage et andet afsæt end børnemiljøet i en børnehavegruppe. Vi tror på, at et sundt og velovervejet børnemiljø bidrager til øget trivsel og udvikling hos barnet.

De seks læreplanstemaer

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Centrale nøgleord fra Løvsstikken, der understøtter arbejdet med børnenes alsidige personlige udvikling:

- At den voksne vurderer, hvornår man går foran, bagved og ved siden af barnet
- Stilladsering
- Guidning
- Motivation og støtte

- Autentiske rollemodeller
- Anerkendelse
- Fysiske rammer
- Struktur
- Inspirerende læringsmiljø der tager højde for barnets nærmeste udviklingszone, alder og udviklingsniveau (NUZO)
- PDE som bagtæppe

Hvordan understøtter det pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige udvikling i Løvtikken?

I den daglige praksis har vi fokus på, at børnene får kendskab til både sig selv og til andre. Vi arbejder med turtagning allerede fra vuggestuealderen, og ved f.eks. samlinger øver børnene alt fra at sende frugtskålen videre til at stå frem og fortælle for de andre.

Vi har fokus på at hjælpe barnet med at sætte ord på egne og andres følelser og handlinger. Vi støtter barnet i denne proces ved at anerkende og skærpe opmærksomheden på balancen mellem at tale og lytte.

I dagligdagen og i arbejdet med PDE'en møder børnene hinanden på tværs af køn, alder og kulturel baggrund. Målene i PDE'en er understøttende og læner sig op ad det, der aktuelt er på spil i børnegruppen på et givent tidspunkt (f.eks. arbejdet omkring det at være en god ven, hvis der er tendens til mobning i gruppen).

Arbejdet med den alsidige personlige udvikling støttes dagen igennem af det pædagogiske personale, der rammesætter, strukturer og skaber forskellige deltagelsesbaner for børnene.

Vi er i dialog med forældrene om barnets trivsel, udvikling og alsidige personlige udvikling i hverdagen, og vi bringer de øvrige læreplanstemaer i spil i læringsmiljøet for at understøtte "hele barnets udvikling" i dagtilbuddet så vel som i hjemmet.

Praksiseksempel på alsidig personlig udvikling

Vi øver os og støtter børnene i selv at tage tøj på og ble af før puttetid. Vigga på næsten 3 år gik en dag selv ud på toilettet, hvor hun fandt en ble, skiftede den og kom stolt og fortalte, at hun selv havde skiftet sin ble.

Social udvikling

"Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Centrale nøgleord fra Løvsstikken der understøtter arbejdet med social udvikling:

- Fællesskaber
- Et personale ansvar
- Deltagelse for alle
- Rollemodel
- Trivsel i fokus
- Kommunikation og relationer
- Barnet versus børnegruppen
- Små og store fællesskaber
- Spejling
- Gå foran, ved siden af og bagved
- Åbenhed og plads til alle
- Venskaber
- Gruppesammensætninger
- Fremhæv barnets styrker
- Anerkendelse

Hvordan understøtter det pædagogiske læringsmiljø udviklingen af social udvikling ?

At have en god ven og at være en del af fællesskabet medvirker til at skabe trivsel hos barnet. Børn skal møde pædagogisk personale, der er nærværende og engagerede, og som forstår balancen imellem at følge børnenes initiativer og samtidig har blik for at understøtte dér, hvor børnene har behov for støtte og guidning.

Vi skaber rammen for leg og har ansvaret for både at se den samlede børnegruppe og det enkelte barn. Alle børn skal have en deltagelsesbane/være en del af et fællesskab og af den vej have mulighed for at øve sig i de sociale kompetencer.

Vi støtter barnet i at udtrykke sig både verbalt og nonverbalt, at de lærer at mestre livet og støttes i både at kunne sige til og fra – hvis egne grænser overtrædes. Børnene har ret til forskellighed. I læringsmiljøet vil vi bidrage til, at børnene får tolerance og forståelse for andres udtryk og ageren.

I arbejdet med social udvikling vil der være både strukturerede og rammesatte forløb i store og små grupper. Afhængig af alderen vil aktiviteter tage afsæt i børnegruppens behov og ståsted. Børnene støttes i at etablere venskaber og i at håndtere eventuelle afvisninger fra andre børn. Vi italesætter børnenes styrker og understøtter gerne børnenes initiativer ved f.eks. at italesætte barnets hjælpsomhed overfor de øvrige i gruppen.

Vi anvender Fri for Mobberi efter behov og er optaget af at søge sparring, hvis et barn ikke trives socialt.

Vi er i dialog med forældrene om barnets trivsel og social udvikling i hverdagen, og bringer de øvrige læreplanstemaer i spil i læringsmiljøet for at understøtte hele barnet både i dagtilbuddet og i hjemmet.

Praksiseksempel på social udvikling

To drenge der netop er fyldt tre år og startet i børnehaven, står meget iagttagende og ser på 5-årige drenge der kører på mooncar. Efter kort tid viser den 5-årige de to treårige hvordan de skal kører på mooncar.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Centrale nøgleord fra Løvtikken der understøtter arbejdet med kommunikation og sprog;

- Det verbale og nonverbale sprog
- Nærværende nysgerrige rollemodeller
- Trygt læringsmiljø
- Alle børn en del af fællesskabet
- Arbejde i små grupper
- NUZO
- Kvalitet
- Øjenhøjde

Hvordan understøtter det pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes kommunikation og sprog ?

De pædagogiske medarbejdere er tydelige rollemodeller, som skaber sammenhæng mellem den verbale og den nonverbale kommunikation. I samspillet med børnene prioriteres der øjenkontakt, og barnet opmuntres til turtagning i dialogen. Den voksne er opmærksom på at bygge ovenpå barnets ordforråd, samt at der skabes tid, rum og plads til at vente på barnets udspil. At barnet får tid til at svare.

Via nærvær, nysgerrighed og afstemning i forhold til barnets nærmeste udviklingszone vil barnets såvel ude som inde blive mødt i sproglige læringsmiljøer, der har blik for sproglig udvikling. I fællesskabet med andre børn, i de små som i de store grupper, er der fokus på sproglig udvikling. Vi benævner, gætter på barnets initiativ samt skaber rum og rammer for, at barnet får den mest optimale deltagelsesbane for sproglig udvikling.

Sproget/kommunikationen har vi altid med os og ses i alle læreplanstemaer. Der iværksættes sproglige aktiviteter, der understøtter barnet i at være aktivt deltagende, hvad enten det er et vuggestuebarn eller et børnehavebarn.

Det samlede dagtilbud har via et kompetenceudviklingsforløb for samtlige ansatte, Børns tidlige Sprog, fået viden og redskaber til at justere praksis. Det betyder, at vi har stor opmærksomhed på den fysiske indretning i relation til udvikling af sprog, samt hvordan man forfiner og kvalificerer på allerede kendte aktiviteter med blik for udvikling og forbedret kvalitet, i arbejdet omkring sprog og kommunikation.

Vi arbejder med dialoghjul og sprogtest og inddrager piktogrammer som visuel støtte, når det skønnes at være nødvendigt. Vi har adgang til tale/hørekonsulent og dennes bistand, hvis der skønnes behov for at inddrage fagekspertise. Dagtilbuddet har tre uddannede sprogvejledere.

Forældrene inviteres og involveres i barnets sproglige læring gennem dialog, forældresamtaler, konkrete opslag og oplæg. Vi tilbyder vejledning til forældre, hvis barnet har brug for en særlig sproglig indsats. For børn i udsatte positioner iværksættes særlige tiltag i samarbejde med forældre og samarbejdspartnere.

Praksiseksempel på kommunikation og sprog

Der har været arbejdet med eventyr, de tre bukkebruse i vuggestuen. Efter nogle dage blev fortællingen læst igen. Efterfølgende blev der trampet på legepladsen og sagt; ”trip trap trip trap...”.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Centrale nøgleord fra Løvtikken, der understøtter arbejdet med krop, sanser og bevægelse

- Den voksne som rollemodel og inspirator
- Anerkendelse og blik for NUZO
- Børneperspektivet i centrum
- Blik for medbestemmelse og selvbestemmelse
- Bevægelsesglæde

- Spændet mellem at være aktiv og være i ro
- Kend din krop
- Rammesætning versus spontanitet
- Vild og vakt versus ro og retning

Hvordan understøtter det pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse ?

Læringsmiljø ude som inde giver barnet mulighed for at styrke, udfordre og udvikle sin krop motorisk. Vi tilbyder et varieret læringsmiljø både ude og inde, som understøtter forskellige motoriske lege. Læringsmiljøet opfordrer barnet til lege, der stimulerer og udvikler den aktive motoriske udvikling, f.eks. motorikbane med udfordrende aktiviteter, der giver høj puls, men også lege og aktiviteter, der understøtter ro, bevægelse og sanser. F.eks. når der laves mindfulness og fodbad. Aktiviteterne er afstemt i forhold til aldersgruppen, så der hele tiden differentieres i forhold til, om det er et barn 1,5 år, der kravler i motorikbanen, eller det barn på 5 år.

Vi er opmærksomme på vores rum og regler samt tilgængelighed til materialer er i børnehøjde.

Kropslige læring foregår gennem leg og brug af kroppen. Krop, sanser og bevægelse tænkes derfor ind i alle de aktiviteter og temaer, som vi tilbyder børnene. Desuden er der i det frie rum rig mulighed for, at alle børn kan bruge og få udfordret deres kroppe.

Dagligdagen tilrettelægges, så barnet, uanset alder, hele dagen får mange muligheder for at bruge sin krop og gøre sig erfaringer med den. F.eks. når barnet selv kravler op på en stol. Der er plads til alle former for leg - vild og udfordrende og rolig og behersket.

Når der planlægges PDE, er der fokus på at bruge dagtilbuddet bevægelsesvejledere, der kan bidrage med inspiration.

Dagtilbuddet har et tæt samarbejde med skolerne i området omkring motorisk træning af kommende skolebørn, hvor der blandt andet er fokus på øje-hånd koordination.

Vi er i dialog med forældrene om deres barns motoriske udvikling og giver vejledning i, hvordan de kan understøtte denne.

Praksiseksempel på krop, sanser og bevægelse

Vi starter ofte dagen med samling hvor vi holder mindfulness med efterfølgende "vækning" af kroppen. Vi mærker tærerne, derefter går det op ad benet og videre op til hovedet, hvorefter vi strækker kroppen. I garderoben skal vi lige have hovedet ud af lod, både op og ned og højre og venstre, og så går vi lige en tur rundt. Vi er meget opmærksomme på, at børnene lærer at veksle mellem at være i ro og være i bevægelse.

Natur, udeliv og science

"Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Centrale nøgleord fra Løvtikken, der understøtter arbejdet med natur, udeliv og science

- Nysgerrighed
- Lære sammen
- Passe på naturen
- Skabe sammenhænge og fortællinger
- Undrende i fællesskab
- Kropsliggjorte erfaringer
- Bevidsthed om begreber, tal og mængder. Hvad er stor, hvad er lille.
- Erfaringsdannelse gennem leg

Hvordan understøtter det pædagogiske læringsmiljø i at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

I dagligdagen præsenteres børnene for forskellige elementer, der understøtter barnets interesse og opmærksomhed på naturen, udeliv og science. Det pædagogiske personale veksler mellem rammesatte og målrettede aktiviteter samt spontane aktiviteter, der tager udgangspunkt i børnenes interesse.

Der er plads til ture i lokalområdet, hvor f.eks. bækkens dyr undersøges nærmere. En stor sten kan flyttes for at se krible-krable-dyrene i aktion, eller legepladsen tages i anvendelse som den helt nære naturoplevelse.

Tur i naturen kan alene også have det formål bare at være i naturen, sanse og opleve den. Se bladene, der spirer, eller vandre i løvfaldet, eller følge med i, når haletudserne bliver til frøer.

Vi følger børnenes spor og understøtter den nysgerrighed, der dukker op. Vi er nysgerrige sammen med børnene og gør en dyd ud af at lære børnene at passe på naturen. Ikke at smide affald, at passe på dyrene. Vi bidrager med gode forklaringer og ser en vigtig viden i, at fortælle børnene om naturens cyklus. Naturen er et stort eksperimentarium, hvor børnene skal have mulighed for at gøre sig de første erfaringer med tænke- og analysemåder. Her skal være plads til børnenes undren, og plads til, at små forsøg kan foretages, så der opbygges en grundlæggende tillid til egne ideer og evner.

For at tilgodese en spirende matematisk opmærksomhed hos børnene arbejder vi med tal, mængder, former og figurer. Uanset om man er et vuggestuebarn eller et stort børnehavebarn, sikrer vi, at aktiviteter og læring tilpasses aldersgruppen, og tager afsæt i aldersgruppens interesse. Vi samarbejder med fritidscentret UNO, og inspireres af ideer og tiltag, der skærper børnenes læring, nysgerrighed og undren.

Vi samarbejder med forældrene om at understøtte en grundlæggende naturvidenskabelig dannelse af børnene, indenfor natur, udeliv og science.

Praksiseksempel på natur, udeliv og science

Vi har til samling talt om regnorme og deres funktion. På legepladsen samme dag går børnene spontant i gang med at finde regnorme.

Kultur, æstetik og fællesskab

"Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Hvordan understøtter det pædagogiske læringsmiljø udviklingen af kultur, æstetik og fællesskab ?

Vi værdsætter fællesskabet og samværet, og vi øver os i at være sammen, både i store og små fællesskaber.

Demokratiet er en stor del af hverdagen. Børnene øver sig flere gange dagligt i at ytre sig i både de små og store fællesskaber. Det gælder både vuggestuebarnet og børnehavebarnet og er naturligvis afstemt i forhold til alder og udvikling.

Til samling med børnene taler vi om regler og normer og er inspireret af børnenes input og ideer. Vi værdsætter måltidet som samlingspunkt, hvor madkulturen og stemning ved bordet er præget af fællesskab og ro. Derfor spises der oftest i mindre grupper.

Ved højtider og traditioner har hver enkelt afdeling i dagtilbuddet egne traditioner. F.eks. påskeklip, juletraditioner, bedsteforældrebesøg, sommerfest og fejring af fødselsdage.

Vi vægter et læringsmiljø, hvor vi griber børnenes ideer og initiativer, og hvor barnet får kendskab til mange forskellige former for kreativitet og æstetisk udtryk, både i den planlagte aktivitet og spontant. Herunder blandt andet, tegning, maling, ler og perler, musik og sang. Bøger er tilgængelige i børnehøjde, ligesom musik og teater er en del af læringsmiljøet. Digitale medier er en del af hverdagen, og iPads anvendes ofte som pædagogisk værktøj, hvor der f.eks. googles gode spørgsmål fra børnene, som bidrager til ny viden og indsigt.

Vi har fokus på at skabe sunde og gode deltagelsesbaner for alle børn, som bidrager til en bred forståelse for fællesskabet og kulturen.

Vi inddrager forældrene gennem dokumentation og information samt ved at inddrage dem gennem konkrete opgaver og aktiviteter.

Praksiseksempel på kultur, æstetik og fællesskab

I storbørnsgruppen har der de seneste 5 uger været arbejdet med et projekt; "Troldene i eventyrskoven". Forløbet afsluttes med en udstilling, hvor der fremvises hjemmelavede "spidsnæser", "klogspejle", "stormsikrede fjerskåle" og meget mere. Alle børnene var meget engagerede og var meget optagede af at lave en udstilling.

Evalueringsskulturr

"Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskulturr i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Evalueringen skal dokumenteres i skabelonen *Evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan* og skal offentliggøres på afdelingens hjemmeside.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsskulturr i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskulturr, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringsskulturr som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan her med fordel beskrive, hvilke elementer fra jeres arbejde med Stærkere Læringsfællesskaber som i særlig anvender. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

Udover at etablere en evalueringsskulturr i dagtilbuddet er dagtilbudslederen også ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål for de seks læreplanstemaer og skal beskrive

sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Evalueringen skal offentliggøres.

Evalueringen baseres på den indsamlede dokumentation, herunder den løbende pædagogiske dokumentation og de systematiske refleksioner, der foregår i det enkelte læringsfællesskab blandt ledere og pædagogisk personale.

Hvordan vil vi evaluere sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer og børnenes trivsel, dannelse, udvikling og læring med henblik på udvikling og kvalificering af dagtilbuddets praksis.

I Løvtikken bidrager den pædagogiske læreplan til, at handlinger, praksis og læringsmiljø har det bedste mulige fundament for at udvikle børnene. PDE'en er et stærkt og velkendt evalueringsredskab, som alle afdelinger benytter, og som alle medarbejdere er kendte med.

For at sikre at læreplanen "lever" i alle afdelingerne, og at der er konsensus mellem det skrevne ord og den praksis, der er, afholder dagtilbuddet to gange årligt møder og workshops, hvor temaer fra læreplanen drøftes og evalueres i en optik af Stærkere læringsfællesskaber med KOLB's læringscirkel som referenceramme. Møderne kan enten afvikles ved at samles fysisk eller ved et online arrangement.

Om skabelonen

Denne skabelon henvender sig til jer, som er ledere og medarbejdere i dagtilbud.

Formålet med skabelonen er at understøtte jeres skriftlige arbejde med den pædagogiske læreplan.

Skabelonen indeholder alle de lovmæssige krav til den skriftlige pædagogiske læreplan.

Skabelonen understøtter jeres overvejelser vedrørende den løbende dokumentation og evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt. Den skriftlige pædagogiske læreplan skal give jer en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten af

det pædagogiske læringsmiljø i jeres afdeling i forhold til jeres aktuelle børnegruppe.

Den grundlæggende ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven med tilhørende bekendtgørelse, der er omsat i Børne- og Socialministeriets publikation *Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, 2018*. Det er hensigten, at I bruger publikationen, når I arbejder med skabelonen.

I kan desuden bruge vejledningen til arbejdet med *De 12 pædagogiske mål*

Vær opmærksom på:

- Formålet med den pædagogiske læreplan er at sikre den lokale kvalitetsudvikling, hvor pædagogisk praksis løbende justeres med udgangspunkt i den aktuelle børnegruppe og deres behov
- Den pædagogiske læreplan skal være et dynamisk og meningsfuldt dokument, som er retningsgivende og som bruges aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og jeres pædagogiske praksis. Den pædagogiske læreplan skal løbende justeres i takt med at I udvikler kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer med afsæt i jeres evalueringer.

